

משרד החינוך
מנהל חינוך
אגף בריאות נפשית ורווחה

שיעור כישורי חיים

מניעת הפצת תמונות ותכנים בעלי אופי מיני

כחלק מהשבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת תשפ"ב "מתחברים על בטוח"

מה מסתתר מאחורי ה-STORY?

מיומנות מרכזית

הפעלת שיקול דעת בטרם צילום
והפצת תכנים בעלי גוון מיני והבנת
ההשלכות של מעשים אלו

כיתות י'- יב'

הקדמה לצוותי החינוך:

השבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת תשפ"ב מתקיים גם השנה בסימן "**מתחברים על בטוח**"; מסר זה מקבל משנה תוקף לנוכח השאיפה שלנו, כאנשי חינוך, לקדם את תחושת השייכות והחיבור של התלמידים למערכת הבית ספרית והכיתתית, לקדם את תחושת המוגנות ולמנוע אלימות, גם בתקופת הקורונה. לכן, חשוב שנדגיש בפני תלמידינו במהלך השבוע הלאומי את החשיבות שבהתנהלות חיובית וחברית ברשת, הפיכת הרשת למרחב בו כולם מרגישים שייכות, קרבה ומוגנות. זאת, תוך שמירה על הפרטיות, הימנעות ממצבי סיכון ופגיעה והקפדה על שימוש מאוזן במסכים.

מטרות השיעור

- התלמידים יכירו לעומק את התופעה של הפצת תכנים ותמונות בעלי אופי מיני ברשת
- התלמידים ישתפו בחוויות ובתחושות שקשורות לחשיפה לתמונות מביכות ברשת
- התלמידים יבינו את ההשלכות הרגשיות, החברתיות, הערכיות והחוקיות של צילום והפצת תמונות וסרטונים פוגעניים.

מידע ונתונים רלוונטיים לשיעור

1. יותר ממחצית מבני הנוער בארץ בגיל 13-17 שומרים בטלפון הנייד שלהם תמונות אישיות, מביכות או אינטימיות
2. 10% מבני הנוער מדווחים על כך שהפיצו תמונות מביכות או אישיות שלהם ברשת
3. 25% מהפניות למוקד 105 בשנת 2020 היו קשורות לעבירות מין ו-4% להפצת תמונות/סרטונים מיניים.
4. 34% מבני הנוער מתחרטים על תכנים ששיתפו או שהפיצו ברשת

בהתאם לשיקול הדעת של המורה שמנחה את השיעור, ניתן להציג את הנתונים לתלמידים. הנתונים נאספו מ:

- "החיים הדיגיטליים" – דו"ח האינטרנט של בזק 2019-2020
- דו"ח הכנסת- "אלימות מקוונת כלפי קטינים"- סקירה, 2021

הרחבה למורה:

נתונים מדוח הכנסת:

פגיעה מינית מקוונת:

פגיעה מינית מקוונת כוללת הטרדה מינית כגון שליחת תמונות, כתיבת הודעות או פרסום פוסטים בעלי תוכן מיני ואף צילום אקט מיני ואיננו מקוון. פעמים רבות הפגיעה המקוונת קשה אף יותר מהפגיעה במרחב הפיזי בשל חשיפת התקיפה וקושי רב בעצירת פרסומה.

"חוק הסרטונים", קובע כי "פרסום תצלום, סרט או הקלטה של אדם המתמקד במיניותו, בנסיבות שבהן הפרסום עלול להשפיל את האדם או לבזותו, ולא ניתנה הסכמתו לפרסום" מהווה עבירה של הטרדה מינית.

ידע, מיומנויות וערכים

ידע

- היכרות עם תופעת הצילום, השיתוף וההפצה של תכנים בעלי גוון מיני ברשת.
- הבנת ההשלכות הרגשיות, הערכיות והחוקיות של צילום והפצת תכנים בעלי גוון מיני ברשת.

מיומנויות

- » **מיומנויות קוגניטיביות**
הפעלת שיקול דעת, הבנת קישרי סיבה ותוצאה, הבנת השלכות.
- » **מיומנויות רגשיות (תוך-אישי)**
 - מודעות עצמית – הפעלת שיקול דעת ושליטה עצמית
 - הכוונה עצמית – ויסות עצמי, אחריות אישית
- » **מיומנויות חברתיות (בין-אישי)**
 - מודעות חברתית – אמפטיה, התחשבות ברגשות האחר
 - התנהלות חברתית – אחריות חברתית, שמירה על פרטיות

ערכים

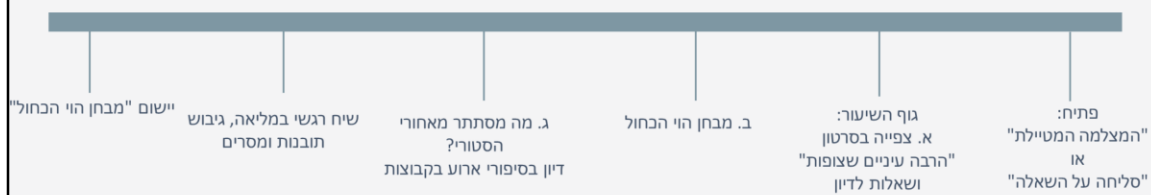
- » פרטיות
- » אחריות

**פרקטיקות העשרה
והרחבה**

יצירת אחריות משותפת
והרחבת הידיע

מהלך השיעור

הנחיות להוראת השיעור

השקופיות הבאות מפרטות את מהלך השיעור ומיועדות להצגה בשיעור.

« בגוף כל שקופית מופיע התוכן להקרנה ולעבודה עם התלמידים.
« בתחתית השקופית (בהערות) נמצאות הרחבות והנחיות לך – המורה.

הנחיות לשיח מיטבי

שיח מעודד ומקבל

שיתוף מהלב

הקשבה ממקום מתעניין ולא שיפוטי

כבוד לדברי החבר/ה

הנאמר בשיח נשאר בינינו,
אפשר לשתף אחרים בנושא, אך לספר רק על עצמי

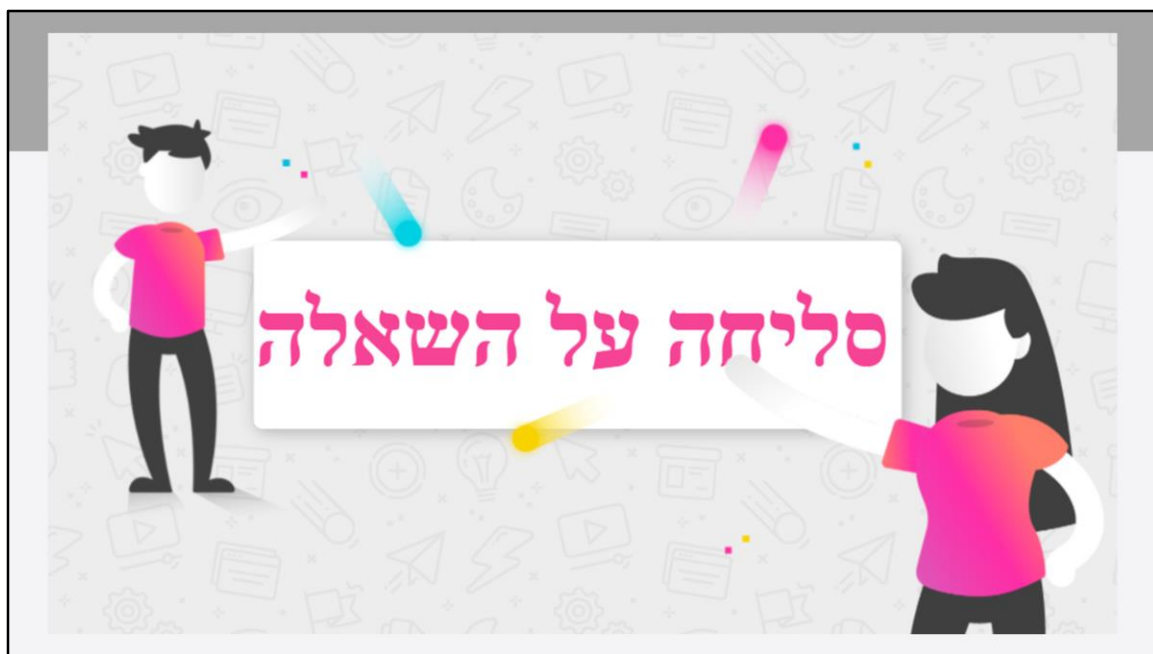
חשוב לחזור על הכללים המרכזיים בכל שיעור, על מנת לבסס מרחב בטוח המאפשר שיח רגשי בין התלמידים.

"המצלמה המטיילת" - פתיח ראשון לשיעור (לתשומת לב המורה - ניתן לבחור את אחת מהאפשרויות לפתיח בהתאם להיכרות עם הכיתה).

למורה - יש ללחוץ על התמונה על מנת לעבור לכלי הדיגיטלי "המצלמה המטיילת".
 לאחר פתיחת הכלי הדיגיטלי, המורה תעמוד על כל אחד מהמספרים ותשאל את התלמידים לגבי כל מקום שנפתח (מסיבה, מיטה וכו'), האם היו לוקחים את הטלפון לשם והאם היו מצלמים. מומלץ לערוך הצבעה בקרב התלמידים לגבי כל מקום שמוצג.
 בתום ההצבעות השונות, המורה תקיים דיון סביב תשובות התלמידים, תוך שאלת השאלות הבאות:

1. האם הייתה לכם התלבטות לגבי ההחלטה האם לקחת את הטלפון לאותו מקום או לא?
2. האם הייתה לכם התלבטות אם לצלם שם?
3. מה היו השיקולים שלכם? מה הכריע את ההחלטה?

"סליחה על השאלה" - פתיח שני לשיעור (לתשומת לב המורה - ניתן לבחור את אחת מהאפשרויות לפתיח בהתאם להיכרות עם הכיתה).

למורה - יש ללחוץ על התמונה על מנת לעבור לכלי הדיגיטלי "סליחה על השאלה" (לחיצה על החץ ימינה תעביר בין השאלות).
לאחר פתיחת הכלי הדיגיטלי, המורה תציב בקדמת הכיתה שני כיסאות ותזמין בכל סבב שני תלמידים שיענו על השאלה שמופיעה בכלי הדיגיטלי.
בנוסף, ניתן לאפשר לתלמידים נוספים, המעוניינים בכך, לענות.

שאלות לדיון:

1. אילו סיטואציות מהחיים אתם בוחרים לצלם בטלפון הנייד?
2. כמה תמונות וסרטונים אתם מקבלים ביום?
3. כמה תמונות וסרטונים אתם שולחים ביום?
4. כמה מהתמונות והסרטונים שאתם מקבלים, אתם לא פותחים?
5. האם קרה **שרציתם** לשלוח תוכן התחרטתם?
6. האם קרה **ששלחתם** תוכן והתחרטתם?
7. האם קרה **שצפיתם** בתמונה או סרטון שאתם מתחרטים שראיתם?
8. מה אתם מוחקים מהטלפון הנייד? מה אתם שומרים?

בתום הפעילות, יתקיים דיון כיתתי:
בהמשך לדברים שעלו בשיח הכיתתי מה עורר בכם רגשות מעורבים? ספרו מדוע
מה למדתם על עצמכם מתוך השאלות שעלו בפעילות?

שאלות לדיון בעקבות "סליחה על השאלה"

מה למדתם על
עצמכם מתוך
השאלות שעלו
בפעילות?

בהמשך לדברים
שעלו בשיח הכיתתי,
אילו רגשות עלו
בכם?

- בתום הפעילות, יתקיים דיון כיתתי:
1. בהמשך לדברים שעלו בשיח הכיתתי, אילו רגשות עלו בכם?
 2. מה למדתם על עצמכם מתוך השאלות שעלו בפעילות?

שיתוף מזווית אישית

צפייה בסרטון (יש להקרין עד 1:16) - "הרבה עיניים שצופות"

למורה-
מדובר בסרטון רגיש,
מומלץ לצפות לפני
העברה בכיתה.

גוף השיעור- שלב א': שיתוף מזווית אישית- צפייה בקטע מתוך כתבה ודיון כיתתי

למורה: חשוב לצפות בסרטון לפני השיעור.

בעת הצפייה והדיון לאחריו בכיתה, חשוב להיות קשובים לאווירה בקרב תלמידי הכיתה. כמו כן, חשוב להדגיש כי מעשים כגון אלו נובעים לעתים מצורך ולעתים ממצוקה (עשוי להיות אף מצב שבנות/בנים מהכיתה חוו בעצמם פגיעה כזו). המטרה הינה להתחבר למקום רגשי, לזהות אותו, להבין את הרגשות של הבנות/הבנים הנפגעים ולהפעיל שיקול דעת לפני פרסום תכנים.

מסרים נוספים שחשוב להעביר במהלך הדיון בעקבות הצפייה:

- יש לזכור תמיד, שבשיחה בפני תלמידים אנחנו עלולים לעמוד, ללא ידיעתנו, בפני ילדים שחוו/חווים פגיעה מינית, או ילדים בעלי נטייה להיות פוגעים בעצמם. חשוב לשים לב לתגובות חריפות במיוחד בקרב תלמידים במהלך הפעילות ולאחריה. אין להתעלם מתלמידים

שקטים. יש מקום לפנות בצורה יזומה אל מי שהגיבו בצורה חריגה. יש מקום לשוחח איתם לאחר המפגש באופן אישי.

- במהלך הצפייה בסרטון, עלול לעלות בקרב התלמידים קול של האשמת הקורבן כמי שתרמה למצבה. חשוב להעביר מסר ברור שהנפגע אינו אשם בפגיעה בו. האחריות על הפגיעה מוטלת תמיד על הפוגע. הנפגע אינו שותף, הוא לא בחר להיפגע. בין אם הפגיעה התרחשה על ידי מבוגר ובין אם על ידי בן הגיל, תמיד האחריות היא על הפוגע או על הפוגעים אשר בדרך כלל עושים שימוש בהפעלת כוח או מניפולציה. אין להאשים בשום אופן את הקורבן.
- נזכיר לתלמידים כי יש עם מי לדבר ויש למי לפנות במצב מצוקה. חשוב לתת כמה אפשרויות לבחירה (פירוט מופיע בסוף המצגת).

שאלות לדיון בעקבות הצפייה

מה ניתן לעשות במקרה
כפי שהוצג בכתבה?
כיצד ניתן לדעתכם לעזור
לנערה או לנער שקורה
להם מקרה כזה?

אילו
רגשות/תחושות/מחש
בות עלו בכם בעת
הצפייה בסרטון?

כיצד לדעתכם הרגישה אליו,
הנערה בכתבה?
אילו
רגשות/תחושות/מחשבות
עלו בה?

בעת הצפייה והדיון לאחריו בכיתה, חשוב להיות קשובים לאווירה בקרב תלמידי הכיתה. כמו כן, חשוב להדגיש כי מעשים כגון אלו נובעים לעיתים מצורך ולעיתים ממצוקה (עשוי להיות אף מצב שבנות/בנים מהכיתה חוו בעצמם פגיעה כזו). המטרה הינה להתחבר למקום רגשי, לזהות אותו, להבין את הרגשות של הבנות/הבנים הנפגעים ולהפעיל שיקול דעת לפני פרסום תכנים.

מסרים נוספים שחשוב להעביר במהלך הדיון בעקבות הצפייה:

- יש לזכור תמיד, שבשיחה בפני תלמידים אנחנו עלולים לעמוד, ללא ידיעתנו, בפני ילדים שחוו/חווים פגיעה מינית, או ילדים בעלי נטייה להיות פוגעים בעצמם. חשוב לשים לב לתגובות חריפות במיוחד בקרב תלמידים במהלך הפעילות ולאחריה. אין להתעלם מתלמידים שקטים. יש מקום לפנות בצורה יזומה אל מי שהגיבו בצורה חריגה. יש מקום לשוחח איתם לאחר המפגש באופן אישי.
- במהלך הצפייה בסרטון, עלול לעלות בקרב התלמידים קול של האשמת הקורבן כמי שתרמה למצבה. חשוב להעביר מסר ברור שהנפגע אינו אשם בפגיעה בו. האחריות על הפגיעה מוטלת תמיד על הפוגע. הנפגע אינו שותף, הוא לא בחר להיפגע. בין אם הפגיעה התרחשה על ידי מבוגר ובין אם על ידי בן הגיל, תמיד האחריות היא על הפוגע או על הפוגעים אשר בדרך כלל עושים שימוש בהפעלת כוח או מניפולציה. אין להאשים בשום אופן את הקורבן.
- נזכיר לתלמידים כי יש עם מי לדבר ויש למי לפנות במצב מצוקה. חשוב לתת כמה

אפשרויות לבחירה (פירוט מופיע בסוף המצגת).

מבחן ה- ✓ הכחול

המורה תציג לתלמידי הכיתה את "מבחן הוי הכחול" ככלי לבחינה עצמית בטרם צילום, שיתוף או הפצה של תכנים.

המורה תפרט את השאלות הכלולות בו ותסביר שבמידה וענו "כן" על אחת השאלות, כדאי לחשוב שוב אם להעביר את התוכן.

לגבי השאלה "האם אני עושה זאת כדי לקבל לייקים", חשוב להדגיש כי מתבגרים זקוקים לתגובות החברים והסובבים אותם בדרך לגיבוש הזהות שלהם. הרצון לשתף ולקבל תגובות מפרגנות אינו שלילי. עם זאת, חשוב לשים לב שהרצון לקבל תגובות אוהדות לא יוביל למעשים שעלולים לפגוע בהם או באחרים.

המורה תזמין את התלמידים להתייחס לשאלות שבכלי ולחשוב על שאלות נוספות או שונות שאפשר לכלול ב"מבחן הוי הכחול".

מה מסתתר מאחורי ה-story ?

גוף השיעור- שלב ב': מה מסתתר מאחורי ה-STORY? (עבודה בקבוצות)

המורה תחלק את הכיתה לקבוצות (4-5 תלמידים בכל קבוצה).
כל קבוצה תקבל את אחד מהאירועים המופיעים בשקפים הבאים- "מה מסתתר מאחורי ה-STORY"
כל קבוצה תדון בשאלות המנחות ותגבש תובנות אותן תציג במליאה הכיתתית בתום העבודה בקבוצות.

מה מסתתר מאחורי ה-story?

חברות מרחוק

רועי ומיכל בני זוג מתחילת כיתה י'. הם גרו בשכנות, למדו באותה הכיתה ועשו כמעט הכל יחד.

לפני כחצי שנה, בחופשת הקיץ לפני כיתה י"ב, החליטו הוריו של רועי לנסוע לעשרה חודשים לארצות הברית, במסגרת עבודתו של האב. רועי סירב להצטרף לנסיעה, התווכח עם הוריו, כעס, אולם לבסוף הבין שלא תהיה לו ברירה ונאלץ לנסוע עימם.

הימים הראשונים היו קשים ממש. רועי הרגיש תלוש, מדוכדך ולא מצא עניין בבית הספר ובמסגרות החברתיות אליהן השתייך. מיכל ורועי שוחחו מידי יום וניסו לעודד זה את זה, אבל המבט, המגע והריגוש של ה"יחד" היו חסרים.

הם ניהלו בעיקר שיחות וידאו ארוכות, הכינו יחד שיעורים, צפו יחד בסדרות ואף התארגנו, התלבשו והלכו לישון יחד כשהמצלמה פתוחה. ערב אחד, כשרועי הרגיש ממש בודד והתגעגע ל"ביחד" שלהם, הוא ביקש ממיכל לצלם לו סרטון שלה כשהיא מתלבשת..."

שאלות לדיון בקבוצה:

✓ מה הרגשתם בעקבות

הצגת האירוע העומד

מאחורי ה-story?

✓ בחנו את האירוע מנקודות

המבט של הדמויות

השונות באמצעות מבחן

ה"וי הכחול" לאילו

תובנות הגעתם? האם

עלו סוגיות שהתלבטתם

לגביהן?

✓ אילו דרכים אחרות יכולות

להיות לשמירה על קשר

מרחוק מבלי להסתכן?

מה מסתתר מאחורי ה-story?

חלק מתמונה

שאלות לדיון בקבוצה:

✓ מה הרגשתם בעקבות הצגת

האירוע המסתתר מאחורי ה-

?story

✓ בחנו את האירוע מנקודות

המבט של הדמויות השונות

באמצעות מבחן ה"י הכחול"

לאילו תובנות הגעתם? האם

עלו סוגיות שהתלבטתם

לגביהן?

בטיול השנתי נפגשו תלמידי תיכון "שדות" מצפון הארץ עם תלמידי תיכון "מרחב" מהמרכז. בחדר האוכל הכירו רון ומאור מתיכון "שדות" את הבנות ליהי, אושר וירין. לאחר הארוחה, הם ישבו יחד, הצטלמו, דיברו על תחומי עניין משותפים והחליפו חוויות מהיום שעבר עליהם. רון וליהי ישבו הרחק מהקבוצה, התלחששו, צחקו ונראו שקועים בעולם משלהם. לקראת הלילה שניהם נשארו לבדם ורון ניסה לנשק את ליהי. היא סירבה לנשיקה ורון לא הבין את הסירוב ונפגע. רון חזר לחדרו וכנקמה גזר את תמונתה של ליהי מהתמונה הקבוצתית שצולמה והדביק אותה לגוף של בחורה עירומה שמצא ברשת שצולמה בתנוחה מביכה ושלח את התמונה לכל חבריו לכיתה.

מה מסתתר מאחורי ה-story?

סתם בצחוק

שאלות לדיון בקבוצה:

✓ מה הרגשתם בעקבות הצגת

האירוע המסתתר מאחורי ה-

?story

✓ בחנו את האירוע מנקודות

המבט של הדמויות השונות

באמצעות מבחן ה"וי הכחול"

לאילו תובנות הגעתם? האם

עלו סוגיות שהתלבטתם

לגביהן?

קבוצת בנות מעיר במרכז יצאה למחנה של תנועת הנוער למשך שבוע. הן הגיעו לבית הארחה בו היו חדרים מרווחים, כשכל ארבע בנות לנו ביחד באותו חדר. בכל חדר, היה חדר אמבטיה אישי.

גאיה ונועה חברות טובות עוד מהגן, אוהבות להשתעשע ולהשתטות. הן מרבות לצלם זו את זו במצבים מביכים ומצחיקים ולפרסם ברשתות החברתיות. כשהגיעו בערב לחדרים התחילו להתווכח מי תהיה הראשונה שתתקלח: גאיה רצה למקלחת וטרקה אחריה את הדלת. הבנות שמעו את המים זורמים.

נועה אמרה: "תראו איזה צחוקים יהיו עכשיו, אני אפתח את הדלת ואצלם אותה, תיראו איזו צרחה היא תצרח!"

שאלות לדיון בכיתה

1. אילו רגשות עלו בכם תוך כדי קריאת האירועים והדיון הקבוצתי בהם?
2. אילו סוגיות/תובנות מרכזיות עלו בכל קבוצה? התייחסו להיבטים רגשיים, חברתיים, ערכיים ומוסריים.
3. לאילו מסקנות הגעתם בעקבות עריכת מבחן הכחול לגבי המשתתפים באירוע המקרה?
4. לתכנים שמופצים ברשת יש תפוצה רחבה. כלומר, הם מגיעים להרבה ילדים ובני נוער. מה תפקידם של הצופים מהצד במקרים של הפצת תכנים מביכים ואף פוגעניים?

בתום העבודה בקבוצות, יתקיים דיון כיתתי במליאה בהתאם לשאלות המנחות המצורפות.

חוק הסרטונים

לצפייה בסרטון משרד
המשפטים בנושא - לחצו כאן
[מונעים עבריינות נוער ברשת](#)

תיקון מספר 10 לחוק למניעת הטרדה מינית, **התשע"ד-2014**, הידוע גם כ'חוק הסרטונים', מתייחס באופן פרטני להפצה של תכנים בעלי אופי מיני על גבי אמצעי המדיה השונים, לרבות באמצעות הרשתות החברתיות. התיקון נחקק בתגובה להתגברות התופעה וקובע כי "פרסום תצלום, סרט או הקלטה של אדם, המתמקד במיניותו, בנסיבות שבהן הפרסום עלול להשפיל את האדם או לבזותו, ולא ניתנה הסכמתו לפרסום" ייחשבו להטרדה מינית. העונש המקסימלי שניתן לגזור בגין העבירה הוא **חמש שנות מאסר**. בנוסף מוסמך בית המשפט לפסוק פיצוי של עד 120,000 ₪ לנפגע ללא הוכחת נזק.

בתום הדיון, המורה תציג בפני התלמידים את התיקון לחוק למניעת הטרדה מינית, בנושא "חוק הסרטונים".
לאחר מכן, מומלץ להקרין את הסרטון המצורף מטעם משרד המשפטים בנושא.

מה למדנו היום?

המורה תציג בפני התלמידים את המסרים המרכזיים מתוך השיעור.

מה למדנו היום?

במידה שנפגעת - תמיד יש מה לעשות ולמי לפנות!
אפשר וחשוב לפנות להורים, לצוות החינוכי, ליועצות ובמידת הצורך גם למוקד 105 הפועל 24/7

• הפצת תמונות בעלות אופי מיני היא בביגוד לחוק. [חוק הגנת הפרטיות](#) קובע כי לא יפגע אדם בפרטיות של זולתו ללא הסכמתו וכן החוק למניעת הטרדה מינית (והתיקון לחוק - "[חוק הסרטונים](#)") הקובע כי פרסום תמונה או סרטון המתמקדים במיניותו של אדם עלול להיות עברה פלילית.

מחשבה, התחשבות, רגישות ואכפתיות כלפי הזולת הן מרכז העניין: אל תפרסמו מה שלא הייתם רוצים שיפרסמו עליכם או על חבריכם.

מסכמים שיעור

המורה תבחר ענן אחד להתייחסות, אח"כ ניתן לאפשר לכל תלמיד/ה יבחר משפט שהוא/היא רוצה להתייחס בנוסף.

מה אתם הייתם עושים?

חישבו על מקרה בו התלבטתם
האם לצלם, לשתף או להפיץ תמונה או סרטון.

בדקו את עצמכם בעזרת מבחן ה-הכחול.

האם הייתם פועלים אחרת?

סיכום ויישום של הנלמד בשיעור:

כל תלמיד יחשוב ויכתוב על מקרה לגביו התלבט האם לצלם/ לשתף או להפיץ תמונה או סרטון ויבדוק את עצמו עפ"י מבחן הוי הכחול.
לאחר הבדיקה העצמית, התלמידים יענו על השאלה: האם היו פועלים אחרת?
תלמיד/ה שירצו- יכולים לשתף בתהליך ובבדיקה העצמית.

למי ניתן לפנות לעזרה בעת הצורך?

- להורים או קרוב משפחה שאתם סומכים עליו
- בבתי הספר: למחנך/ת, למורה מקצועי קרוב, ליועץ/ת, לפסיכולוג/ית
- מוקד 105 פעיל 24/7 ומסייע להתמודד עם פגיעות ברשת
- מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי פגיעה מינית: 1202, 1203

המורה תציג בפני התלמידים את הגורמים אליהם ניתן לפנות לעזרה בעת הצורך.